

Національний університет «Одеська юридична академія»

Робоча група з питань розвитку кримінального права
Комісії по правовій реформі при Президентові України

Робоча група з питань кримінального та кримінального процесуального права
Науково-консультативної ради при Голові Верховної ради України

Південний регіональний центр Національної академії правових наук України
Кафедра кримінального права НУ «ОЮА»

Одеський місцевий осередок ГО «Всеукраїнська асоціація кримінального права»

Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції,

*присвяченої 25-річчю утворення
Національного університету
«Одеська юридична академія»*

**м. Одеса
9 грудня 2022 р.**

«Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія». Одеса, 9 грудня 2022 року. Укладачі: Є.Л. Стрельцов, В.П. Кедик. Відп. редактор Є.Л. Стрельцов. Одеса: ПРЦ НАПрН України, НУ «ОЮА», 09.12.2022. – 214 с.

У збірнику представлені тези доповідей та повідомлень, які були оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції «Завдання кримінального права в умовах надзвичайного стану», присвяченій 25-річчю утворення Національного університету «Одеська юридична академія», яка відбулась 9 грудня 2022 року на базі Південного регіонального центру Національної академії правових наук України та кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія». Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів, магістрантів та студентів, практичних працівників, всіх, кого цікавлять сучасні проблеми кримінального права.

Відповідальний за випуск:
д.ю.н., професор Є.Л. Стрельцов

Тези друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

<i>Кріпак Н.Г.</i> ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ В ЗАРУБІЖНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.....	178
<i>Купенко А.І.</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО: АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ.....	180
<i>Лупу В.С.</i> ТА ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА.....	183
<i>Мазур Ю.С.</i> ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ ДО УЧАСТІ У ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ.....	186
<i>Мархайчук Д.М.</i> ПРАВОВА КВАЛІФІКАЦІЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	188
<i>Наливайченко В.О.</i> МАРОДЕРСТВО: ЧИ ВСІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, СКОЄНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ, Є МАРОДЕРСТВОМ?	191
<i>Рачок А.І.</i> ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ У СЕРЕДНЬОВІЧЧІ.....	193
<i>Саїк О.Б.</i> ВОЄННИЙ СТАН ЯК ОБСТАВИНА, ЯКА ВПЛИВАЄ НА КВАЛІФІКАЦІЮ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ.....	195
<i>Стащук А.Ю.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	197
<i>Тарасенко М.Л.</i> ОСОБЛИВОСТІ КІБЕРЗЛОЧИНІВ.....	200
<i>Філімончук М.О.</i> КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ.....	203
<i>Штанько Ю.А.</i> ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	206
<i>Ядаменко О.О.</i> ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА МАРОДЕРСТВО ТА ІНШІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ДІЇ НАДЗВИЧАЙНОГО АБО ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД.....	208
<i>Язаджи В.С.</i> ПРОГАЛИНИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ У СФЕРІ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО РУХУ.....	210
Streltsov Yevgen. CRIMINAL LAW IN THE CONDITIONS OF THE EMERGENCY (CONFERENCE PRESENTATION)	212

Язаджи В.С.,
*студентка 1-го курсу магістратури,
факультету цивільної та господарської
юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: доцент, кандидат
юридичних наук, доцент кафедри
кримінального права Національного
університету «Одеська юридична
академія» Кедик В.П.*

ПРОГАЛИНИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ У СФЕРІ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНОГО РУХУ

До найбільш поширених в Україні правопорушень відносяться порушення правил дорожнього руху, що тягне за собою такі різноманітні наслідки, як матеріальні збитки, тілесні ушкодження різної тяжкості, смерть однієї або декілька осіб та моральна шкода. У зв'язку з такою різноманітністю наслідків, відповідальність за їх настання також може бути різною, а саме цивільно-правовою, адміністративною або кримінальною.

Відповідно до чинного кримінального законодавства, в даному випадку до кримінальної юрисдикції відносяться наслідки, що заподіяли тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості та тяжкі, а також смерть однієї або декілька осіб.

Статтею 3 Конституції України регламентовано, що людина, її життя та здоров'я, недоторканність та безпека є найбільшою соціальною цінністю, що визначає обов'язок держави на законодавчому рівні захищати права людини та громадянина і не допускати правових прогалин в даній сфері[1].

Загальні правила дорожнього руху (далі – ПДР) та суб'єкти закріплені Постановою Кабінету Міністрів України «Про правила дорожнього руху» (далі – Постанова КМУ) та Законом України «Про дорожній рух».

Так, відповідно до Постанови КМУ, дорожньо-транспортною пригодою (далі – ДТП) є подія, яка сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок чого загинули або поранені люди, чи їм завдані збитки[2]. Наїзд на пішохода є одним із різновидів ДТП.

Законом України «Про дорожній рух» визначено, що учасниками дорожнього руху є особи, які використовують автомобільні дороги, вулиці, тощо. Отже, коло осіб, що є учасниками дорожнього руху, чинним законодавством чітко визначене - це водії та пасажирів транспортних засобів, пішоходи та інші[3].

Так, статтею 286 Кримінального кодексу України (далі – КК України) чітко визначена кримінальна відповідальність особи за вчинення протиправного діяння у вигляді порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами[4]. В даному положенні диспозицією вказаний ступінь тяжкості, та, в залежності від виду диспозиції, визначена санкція.

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення в даній нормі складається з таких елементів, як саме порушення суб'єктом правил дорожнього руху, суспільно небезпечні наслідки та причинно-наслідковий зв'язок, а відсутність будь-якого з цих елементів виключає протиправність діяння у на підставі відсутності складу правопорушення.

Стаття 286 ККУ застосовується лише до водіїв транспортного засобу. Проте, порушити правила дорожнього руху та створити суспільно небезпечне діяння з тяжкими наслідками може не тільки водій, але й пішохід, перетинаючи дорогу в неналежному для цього місці. У такому випадку неважко довести, що у діях водія відсутній склад правопорушення, проте притягнути до відповідальності пішохода, на жаль, майже неможливо.

Кримінально-правова доктрина не виключає можливості порушення ПДР пішоходами та до них застосовується стаття 291 КК України, яка викладена наступним чином: «Порушення чинних на транспорті правил, що убезпечують рух, а також нормативно-правових актів, норм і правил

виготовлення, переобладнання, ремонту транспортних засобів, якщо це спричинило гибель людей або інші тяжкі наслідки, - карається...». Проте, на нашу думку, таке формулювання норми є досить розмитим та невдалим, а такий спеціальний суб'єкт, як пішохід, має бути виокремлений.

Така розмита норма може слугувати наслідком для невірної тлумачення закону суддями, адже як показує практика, в подібних правовідносинах майже завжди винен водій, тому що при вирішенні питання про причинний зв'язок суд звертає увагу на можливість водія уникнути тяжких наслідків, але не враховуються такі обставини справи, що пов'язані з порушенням ПДР пішоходами.

Проте, Постановою Верховного Суду у колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 12.06.2019 у справі №450/1523/14-к створена нова, прогресивна практика суду, щодо вини пішохода. У Постанові підкреслено, що пішохід є рівнозначним суб'єктом дорожнього руху, який має знати та виконувати вказівки чинного законодавства щодо ПДР з метою уникнення суспільно небезпечних наслідків як для себе, так для інших учасників дорожнього руху, а в протилежному разі – нести відповідальність згідно статті 291 КК України[5].

Варто зазначити, що виключення з правил лише підкреслює наявність такого правила, а це підштовхує нас до наступних висновків. Визначення законодавством уточненого положення щодо вини пішохода є вкрай необхідним для належного здійснення правосуддя судом на засаді рівності усіх учасників судового процесу перед судом, що прямо передбачено статтею 129 Конституції України[1]. Тому будь-який учасник дорожньо-транспортного руху, який винен у настанні ДТП, має нести належну відповідальність згідно чинного законодавства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР//URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>;
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про правила дорожнього руху» від 10.10.2001 № 1306// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п#Text>;
3. Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 № 3353-XII// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>;
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#Text>;
5. Постанова Верховного Суду у колегії суддів Другої судової палати Касаційного кримінального суду від 12.06.2019 у справі №450/1523/14-к// – Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82492100>.